

C-674/18. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2018. október 30.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Bundesarbeitsgericht (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2018. október 16.

Felperes:

EM

Alperes:

TMD Friction GmbH

.....

Az alapeljárás tárgya

Annak megállapítása iránti kereset, hogy milyen mértékben kell az alperesnek a felperes részére fizetéseképtelenségi eljárásban történő vállalkozás-átruházást követően a jövőben foglalkoztatói öregségi nyugdíjat biztosítania.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésének tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, az EUMSZ 267. cikk.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Megengedi-e a munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2001. március 12-i 2001/23/EK tanácsi irányelv 3. cikkének (4) bekezdése a vállalkozás átadója vagyonára vonatkozó fizetéseképtelenségi eljárás megindítását követő vállalkozás-átruházás esetén az olyan korlátozást a – vállalkozás-átruházás

esetén a szakmai vagy szakma-közi kiegészítő ellátórendszerekben a munkavállalóknak az öregségi, rokkantsági vagy hozzátartozói ellátásokra vonatkozó jogára is elsődlegesen a 2001/23/EK irányelv 3. cikke (1) bekezdésének és (3) bekezdésének alkalmazását előíró – nemzeti jogban, hogy a vagyont átvevő kedvezményezett nem felel az olyan jövőbeli jogosultságokért, amelyek a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását megelőző foglalkoztatási időszakokon alapulnak?

- 2) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

A munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelméről szóló, 2008. október 22-i 2008/94/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. cikke által megkövetelt védelem szintjéhez igazodnak-e a 2001/23/EK irányelv 3. cikke (4) bekezdésének b) pontja szerinti, a munkavállalók érdekeinek védelme céljából szükséges intézkedések, azon jogok tekintetében, amelyek részükre azonnali vagy jövőbeli jogcímet nyújtanak öregségi ellátásra szakmai vagy szakma-közi kiegészítő ellátórendszerekben a vállalkozás átadójának a vagyonára vonatkozó fizetéseképtelenségi eljárás megindítását követő vállalkozás-átruházás esetén?

- 3) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre adandó nemleges választ esetén:

Úgy kell-e értelmezni a 2001/23/EK rendelet 3. cikke (4) bekezdésének b) pontját, hogy a munkavállalók érdekeinek védelme céljából szükséges intézkedések elfogadottnak minősülnek azon jogok tekintetében, amelyek részükre azonnali vagy jövőbeli jogcímet nyújtanak öregségi ellátásra szakmai vagy szakma-közi kiegészítő ellátórendszerekben, ha a nemzeti jog előírja, hogy

- a fizetéseképtelenségi eljárásban történő vállalkozás-átruházással érintett munkavállaló részére öregségi ellátás szakmai vagy szakma-közi kiegészítő ellátórendszerekben történő nyújtásának jövőbeni kötelezettsége az elsődlegesen a vállalkozás tulajdonosává váló kedvezményezettre száll át,
- a vállalkozás tulajdonosává váló kedvezményezett a nyugdíjvárományokért olyan mértékben felel, amennyiben ez utóbbiak a munkaviszonynak a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását követően szerzett időszakain alapulnak,
- a fizetéseképtelenséggel szemben biztosítást nyújtó, a nemzeti jog szerint meghatározott intézménynek ebben az esetben nem kell helytállnia a nyugdíjvárományoknak a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását megelőzően szerzett részéért,

- a munkavállaló a nyugdíjvárományának a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását megelőzően szerzett részének értékét az átadóval szembeni fizetéseképtelenségi eljárásban érvényesítheti?
- 4) Ha a nemzeti jog a 2001/23/EK irányelv 3. és 4. cikkének alkalmazását fizetéseképtelenségi eljárás során történő vállalkozás-átruházás esetén is előírja, alkalmazható-e a 2001/23/EK irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja a munkavállalóknak olyan nyugdíjvárományaira szakmai vagy szakma-közi kiegészítő ellátórendszerekben, amelyek ugyan már a fizetéseképtelenségi eljárás megindítása előtt keletkeztek, azonban csak a nyugdíjra való jogosultságot keletkeztető esemény megvalósulása esetén és így módon csak egy későbbi időpontban eredményezik a munkavállalók ellátási jogosultságát?
 - 5) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második vagy negyedik kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Kiterjed-e a munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelméről szóló, 2008. október 22-i 2008/94/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. cikke szerint a tagállamok által nyújtandó védelem szintje az olyan nyugdíjvárományokbiztosításának a kötelezettségére, amelyek a fizetéseképtelenségi eljárás megindításakor a nemzeti jogban még nem minősültek jogszabály szerint megszerzettnek, és tulajdonképpen csak azért minősülnek jogszabály szerint megszerzettnek, mert a munkaviszonyt a fizetéseképtelenséggel kapcsolatban nem szüntetik meg?
 - 6) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Milyen körülmények között tekinthetők nyilvánvalóan aránytalannak a volt munkavállaló által a munkáltató fizetéseképtelensége miatt a foglalkoztatói nyugdíjrendszerben nyújtott ellátások tekintetében elszenvedett veszteségek, és ezért milyen körülmények között kötelezhetik azok a tagállamokat ezzel szemben a 2008/94/EK irányelv 8. cikke szerinti minimális szintű védelem biztosítására annak ellenére, hogy a munkavállaló a megszerzett nyugdíjjogosultságainak legalább a felét megkapja?
 - 7) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Abban az esetben is biztosítják-e a munkavállalók nyugdíjvárományainak a 2001/23/EK irányelv 3. cikke (4) bekezdésének b) pontja vagy a 2001/23/EK rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerint szükséges – a 2008/94/EK irányelv 8. cikke szerintivel egyenértékű – védelmét, ha e védelem nem a nemzeti jogból következik, hanem a 2008/94/EK irányelv 8. cikkének közvetlen alkalmazásából?

- 8) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hetedik kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Abban az esetben is közvetlen hatálya van-e a 2008/94/EK irányelv 8. cikkének, és ezért az egyes [munkavállaló] hivatkozhat rá a nemzeti bíróság előtt, ha ugyan megkapja a megszerzett nyugdíjjogosultságainak legalább a felét, a munkáltató fizetéseképtelensége miatt elszenvedett veszteségeit azonban mégis aránytalannak kell tekinteni?

- 9) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett nyolcadik kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

A tagállam közigazgatási szervének minősül-e a foglalkoztatói nyugdíjrendszert a fizetéseképtelenséggel szemben biztosító intézményként a tagállam által – a munkáltatókra nézve kötelező jelleggel – kijelölt olyan magánjogi intézmény, amely a pénzügyi szolgáltatások állami felügyelete alá tartozik, a közjog erejénél fogva szedi be a munkáltatóktól a fizetéseképtelenséggel szembeni biztosításhoz szükséges hozzájárulásokat, és hatósághoz hasonlóan közigazgatási aktussal teremtheti meg a végrehajtás feltételeit?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2001. március 12-i 2001/23/EK tanácsi irányelv, különösen a 3., 4., 5. cikk.

A munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelméről szóló, 2008. október 22-i 2008/94/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, különösen a 8. cikk.

A munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv.

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv; a továbbiakban: BGB), különösen a 613a. §.

Insolvenzverordnung (fizetéseképtelenségi rendelet)

Gesetz zur Verbesserung der betrieblichen Altersvorsorge (a foglalkoztatói nyugdíj javításáról szóló törvény; a továbbiakban: a foglalkoztatói nyugdíjakról szóló törvény), különösen a 7. §.

A tényállás és az eljárás rövid ismertetése

- 1 A felperes 1996 óta dolgozott a Textar GmbH-nál. Ez utóbbinál központi üzemi megállapodás volt érvényben, amelyben a munkavállalók részére többek között foglalkoztatói öregségi nyugdíjat (a továbbiakban: nyugdíjmegállapodás) biztosítottak. A nyugdíjmegállapodás szerint az öregségi nyugdíj minden szolgálati évre a munkavállaló által a munkaviszonyból való távozását megelőző meghatározott időpontban elért bruttó díjazás 0,2–0,5%-a közötti összeg.
- 2 A felperes munkaviszonyába később a TMD Friction GmbH lépett be munkáltatói jogutódként. A TMD Friction GmbH vagyona vonatkozóan 2009. március 1-jén felszámolási eljárást indítottak. 2009 áprilisában a TMD Friction GmbH-nak – a felszámolási eljárás megindítását követően is továbbvitt – vállalkozása a bíróság által kijelölt felszámoló általi elidegenítés következtében az alperesre szállt át.
- 3 A Pension-Sicherungs-Verein (nyugdíjgarancia egyesület; a továbbiakban: PSV) – a foglalkoztatói nyugdíjrendszert a fizetéseképtelenséggel szemben biztosító, törvény által kijelölt intézmény – közölte a felperessel, hogy a fizetéseképtelenségi eljárás megindításának időpontjában az életkora (29 év) alapján még nem rendelkezett megszerzett nyugdíjvárománnyal, és ezért a nyugdíjra való jogosultságot keletkeztető esemény bekövetkezése esetén nem kap majd ellátást a PSV-től.

Az alapeljárásban részt vevő felek lényeges érvei

- 4 A felperes azzal érvel, hogy az alperes részére a jövőben a nyugdíjra való jogosultságot keletkeztető „öregség” bekövetkezése esetén a nyugdíjmegállapodás alapján foglalkoztatói öregségi nyugdíjat kell nyújtania, amelynek mértéke a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását megelőző foglalkoztatási időszakokon is alapul.
- 5 Az alperes azt a nézetet képviseli, hogy a vállalkozást átadó vagyona vonatkozó fizetéseképtelenségi eljárás megindítását követő vállalkozás-átruházás esetében a vagyont átvevő kedvezményezett a foglalkoztatói öregségi nyugdíjnak csupán azon részéért felel, amely a munkaviszonynak a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását követő időszakain alapul.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 6 A német jog a BGB 613a. §-ának (1) bekezdésében alapvetően azt írja elő, hogy a munkavállalóknak a foglalkoztatói nyugdíjrendszer ellátásaihoz való, vállalkozás-átruházáskor a kedvezményezettre átszálló jogai megmaradnak. Csupán a vállalkozást átadó vagyona vonatkozó fizetéseképtelenségi eljárás megindítását követő vállalkozás-átruházáskor nem alkalmazzák e szabályozást a fizetéseképtelenségi rendeletnek – a Bundesarbeitsgericht (szövetségi munkaügyi bíróság, Németország) ítélkezési gyakorlata szerinti – elsődleges rendelkezéseinek

következtében annyiban, amennyiben a vállalkozás tulajdonosává váló kedvezményezett nem felel a foglalkoztatói nyugdíjak azon részéért, amely a munkavállalónak a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását megelőzően a munkáltatónál töltött munkaviszonyán alapul. E korlátozásra nézve irányadó, hogy az egyenlő hitelezői kielégítés elve szerint minden olyan vagyoni értékű jog, amely a fizetéseképtelenségi eljárás megindításakor fennáll, kizárólag a fizetéseképtelenségi rendelet rendelkezései szerint elégíthető ki.

Az első kérdésről

- 7 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint – a 2001/23 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének szabályozása ellenére – a vállalkozás tulajdonosává váló kedvezményezett foglalkoztatói nyugdíjrendszer ellátásaira való, a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását megelőzően keletkezett jövőbeli jogosultságokért fennálló felelőssége a fizetéseképtelenségről szóló rendelkezések által feltételekhez kötött, nemzeti jog szerinti korlátozásának az elfogadhatósága legalábbis igazodhatna a 2001/23 irányelv 3. cikkének (4) bekezdéséhez is. A 2001/23 irányelv 3. cikke (4) bekezdésének a) pontjában a tagállamok részére biztosított „másként” rendelkezési jogosultságra tekintettel az eljáró bírósági tanács ezenkívül abból indul ki, hogy a nemzeti jog a munkavállalóknak a foglalkoztatói nyugdíjrendszer ellátásaihoz való jogait a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását követően történő vállalkozás-átruházás esetében részben kiveheti a 2001/23 irányelv 3. cikke (1) és (3) bekezdésének az alkalmazása alól, amennyiben e tekintetben meghozták a 2001/23 irányelv 3. cikke (4) bekezdésének b) pontja szerint szükséges védelmi intézkedéseket.

A második kérdésről

- 8 A Bíróság mindeddig nem foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy milyen feltételek támasztandók a 2001/23 irányelv 3. cikke (4) bekezdésének b) pontja szerint a tagállamok által meghozandó, a munkavállalók érdekeinek védelme céljából szükséges intézkedésekkel szemben, azon jogok tekintetében, amelyek részükre szakmai vagy szakma-közi kiegészítő ellátórendszerekben öregségi ellátásra való azonnali vagy jövőbeli jogcímet nyújtanak. A kérdésre adandó válasz nem is nyilvánvaló. A kérdést előterjesztő bíróság nézete szerint – a 2001/23 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjától eltérő szövegezés ellenére – lehetségesnek tűnik, hogy a szükséges intézkedéseknek a fizetéseképtelenségi eljárásban történő vállalkozás-átruházás esetén a 2008/94 irányelv 8. cikke követelményeinek kell megfelelniük.

A harmadik kérdésről

- 9 A munkavállalók védelmét szolgáló nemzeti intézkedések megfelelőségének értékelésekor figyelembe kell venni, hogy annak valószínűsége, hogy a munkavállalóknak a nyugdíjra való jövőbeli jogosultsága a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását követő időszakban jogszabály szerint megszerzetté válik, és

ezért a munkaviszonyból való idő előtti kilépés esetén is megilleti őket a jövőben a nyugellátásokra való jogosultság, a vállalkozás tulajdonosává váló kedvezményezett felelősségének korlátozásával nő. Mivel a fizetésképtelenségi eljárásban nemcsak az egyenlő, hanem a lehető legjobb hitelezői kielégítés elve is érvényesül, a felszámoló köteles a fizetésképtelenségi eljárás körébe tartozó vagyon tekintetében a lehető legnagyobb bevételt elérni. A kedvezményezett korlátlan felelőssége esetében csökken az átruházott vállalkozás elérendő vételára. Ezért nem kötelezhető a felszámoló a vállalkozás elidegenítésére, hanem csupán az adós vagyonának más módon történő értékesítésére. A felelősség korlátozása ily módon annak az esélyét növeli, hogy a fizetésképtelenségi eljárás megindítását követően a vállalkozásokat nem szüntetik meg, hanem valamely kedvezményezett továbbviszi őket, és ily módon a munkahelyeknek legalább egy része megőrizhető és a munkaviszonyok tovább folytathatók.

- 10 Mindazonáltal az eljáró bírósági tanács – a Bíróság 2001/23 irányelv 3. cikke (4) bekezdése b) pontjának értelmezésére vonatkozó ítélezési gyakorlatának hiányában – nem képes az utolsó fokon eljáró bíróságtól elvárt biztonsággal megítélni, hogy megfelel-e a német jogban fennálló jogi helyzet az uniós jogi követelményeknek.

A negyedik kérdésről

- 11 Az eljáró bírósági tanács számára kétséges, hogy alkalmazható-e a 2001/23 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja fizetésképtelenségi eljárásban történő vállalkozás-átruházás esetén a nyugdíjra való jövőbeli jogosultságokra és a munkavállalóknak a foglalkoztatói nyugdíjrendszer ellátásaira való olyan jövőbeli jogosultságaira, mint amilyenek az alapügyben szerepelnek. Ez ellen szólhatna a 2001/23 irányelv 3. cikke (4) bekezdésének b) pontja. Elképzelhető, hogy ez a rendelkezés a munkavállalóknak az abban említett jogaira nézve valamennyi vállalkozás-átruházásra – olyanokra is, amelyekre a fizetésképtelenségi eljárás megindítását követően kerül sor – vonatkozó kimerítő szabályozást tartalmaz.
- 12 Amennyiben a Bíróság nézete szerint a fizetésképtelenségi eljárásban történő vállalkozás-átruházás esetén a 2001/23 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontjának alkalmazása a nyugdíjvárományokra és a munkavállalóknak a foglalkoztatói nyugdíjrendszer ellátásaira való jövőbeli jogosultságaira vonatkozóan is szóba jöhet, kérdéses lenne, hogy a rendelkezést – szövegezése ellenére – lehet-e úgy értelmezni, hogy nemcsak a fizetésképtelenségi eljárás megindítása előtt már „esedékes” kötelezettségek kivételét engedi meg a vállalkozás tulajdonosává váló kedvezményezettre való átruházás alól, hanem a fizetésképtelenségi eljárás megindításakor jogszabály szerint még nem megszerzett, nyugdíjra való azon jövőbeli jogosultságokét sem, amelyek csak a nyugdíjra való jogosultságot keletkeztető esemény megvalósulásakor és ily módon csak egy későbbi időpontban vezethetnek a nyugdíjra jogosult munkavállaló esedékes ellátási jogosultságához. Emellett szólhatna a szabályozás célja – miszerint a kedvezményezett nem tehető felelőssé a pénzügyileg a fizetésképtelenségi eljárás megindítását megelőző időtartamba beszámítandó

kötelezettségeikért –, valamint a 80/987 irányelvre és ily módon még a következő 2008/694 irányelvnek a 8. cikkére való hivatkozás, amely a jövőbeli jogosultságokra is kiterjed.

Az ötödik kérdéstről

- 13 Amennyiben a Bíróság igenlő választ adna az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második vagy negyedik kérdésre, nem lenne – a 2003/21 irányelvnek mind a 3. cikke (4) bekezdése b) pontjának, mind az 5. cikke (2) bekezdése a) pontjának keretében – egyértelmű, hogy mire vonatkozik a 2008/94 irányelv 8. cikke szerint a tagállamok által nyújtandó minimális védelmi szint. A rendelkezés védelmet ír elő a munkavállalók „már megszerzett” vagy jövőbeli jogosultságai tekintetében. A Bíróság mindeddig nem határozott arról, hogy mely feltételekkel lehet feltételezni a jogosultságok ilyen megszerzését.
- 14 Az eljáró bírósági tanács nézete szerint annak a kérdése, hogy valamely jövőbeli jogosultság a munkáltató fizetésektelenségének a bekövetkezésekor „megszerzettnek” minősül-e, a nemzeti joghoz igazodik. Eszerint elképzelhető lenne valamely, a fizetésektelenségi eljárás megindításakor törvény alapján még meg nem szerzett jövőbeli jogosultságot – a felperes esetéhez hasonlóan – meg nem „szerzettnek” tekinteni a 2008/94 irányelv 8. cikke értelmében.

A hatodik kérdéstről

- 15 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésre adandó igenlő válasz esetén a kérdést előterjesztő bíróságban ezen alapügyben is felmerül a Bíróságnak már az eljáró bírósági tanács 2018. február 20-i végzésével (C-168/18. sz. ügy, 23. és azt követő pont) előterjesztett azon kérdés, hogy biztosított-e a 2008/94 irányelv 8. cikke szerint előírt minimális szintű védelem. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ezen kérdés indokolásaként az ismétlések elkerülése céljából kifejezetten a 2018. február 20-i előzetes döntéshozatalra utaló végzés fejtegetéseire (C-168/18, 23. pont) hivatkozunk.
- 16 Abból kell kiindulni, hogy a felperes munkaviszony esetében a nyugdíjra való jogosultságot keletkeztető „öregség” bekövetkeztéig nem fog olyan veszteségeket szenvedni, amelyek meghaladják a nyugdíjrendszer szerint keletkező foglalkoztatói nyugdíj iránti megszerzett jogosultságának a felét. A felperes becslései alapján a vesztesége 1300 euró összegű arányos foglalkoztatói nyugdíjra való jogosultság esetében havonta körülbelül 430 euró.
- 17 Az eljáró bírósági tanács nem tudja végérvényesen megítélni, hogy kell-e és mely feltételekkel kell a felperes által elszenvedendő veszteségeket nyilvánvalóan aránytalannak minősíteni és ily módon úgy tekinteni, hogy a 2008/94 irányelvnek a 8. cikke szerint előírt minimális szintű védelem már nem áll fenn.

A hetedik kérdésről

- 18 Amennyiben a 2008/94 irányelv 8. cikke a fizetéseképtelenséggel szembeni védelmet a nyugdíjra való olyan jövőbeli jogosultságokra nézve is megkövetelné, amelyek – mint a felperes esetében – a fizetéseképtelenségi eljárás megindításakor törvény alapján még nem minősültek megszerzettnek, a kérdést előterjesztő bíróság ezen eredményt nem tudná a foglalkoztatói nyugdíjakról szóló törvény uniós joggal összhangban álló értelmezése vagy továbbfejlesztése útján biztosítani, mivel az ilyen értelmezés a törvényi koncepcióval össze nem egyeztethető és ezért „contra legem” lenne. A felperesnek a PSV-vel szembeni jogosultságait legfeljebb a 2008/94 irányelv 8. cikkének közvetlen hatályára lehetne alapozni. Mindazonáltal nem egyértelmű, hogy e szabályozásnak az ilyen közvetlen hatálya elegendő-e a 2001/23 irányelv 3. cikke (4) bekezdésének b) pontja szerinti vagy a 2001/23 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti védelmi szint biztosításának céljából. Mindkét rendelkezés azt veszi alapul, hogy a tagállamok vagy elfogadják a szükséges védelmi intézkedéseket, vagy az érintett tagállam joga biztosítja a védelmet.

A nyolcadik és a kilencedik kérdésről

- 19 A 2008/94 irányelv 8. cikkének közvetlen hatályára vonatkozó kérdésre a Bíróság mindeddig egyértelműen csupán abban az esetben adott igenlő választ, ha a munkavállaló nem kapja meg legalább a felét a felhalmozott nyugdíjjogosultságokból eredő ellátásoknak (a 2018. szeptember 6-i Hampshire ítélet, C-17/17 [EU:C:2018:674] 58. és azt követő pontok).
- 20 Ezen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések indokolásának részletei tekintetében az eljáró bírósági tanács – az ismétlések elkerülése céljából – kiegészítőleg kifejezetten a 2018. február 20-i előzetes döntéshozatalra utaló végzésének fejtegetéseire hivatkozik (C-168/18, 29. és azt követő pontok).